

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011
0030 Oslo

Dato
13.11.2020

Høringsuttalelse - endringer i helse- og omsorgstjenesteloven

Mental Helse takker for invitasjonen til å avgi høringssvar om endringer i helse- og omsorgstjenesteloven – innføring av krav om at kommuner og helseforetak skal avtale hvordan de sammen skal planlegge og utvikle tjenestene. Under følger våre innspill.

Sammenhengende helse- og omsorgstjenester

Mental Helse er svært positive til formålet med lovendringen som har til hensikt i å legge opp til mer sammenhengende helse- og omsorgstjenester mellom helseforetakene og kommunene. Dette har Mental Helse jobbet for i mange år. Behovet for å ivareta pasienter mellom ulike tjenester er stort, og mange opplever at de ikke får tilstrekkelig hjelp og behandling når flere aktører er involvert. Forslaget legger til grunn at partene skal sammen inngå samarbeidsavtaler i planlegging og utvikling av tjenester. Disse samarbeidsavtalene skal inneholde en konkret beskrivelse av hvordan kommuner og helseforetak sammen skal planlegge og utvikle tjenester.

For at lovendringen skal fungere i praksis er det svært viktig at det følges opp med friske midler. Vi har erfart at samarbeid ofte uteblir fordi det er for ressurskrevende. Det må legges opp til systematiske endringer og økonomiske fordeler som oppmuntrer til samarbeid. Dette forslaget er et skritt i riktig retning, men det må følges av en økonomisk styrking for at samarbeid mellom helseforetak og kommuner skal vedvare.

Strukturelt samarbeid og ressurser

Mental Helse erfarer at det er usikkerhet rundt ansvarsfordeling og oppfølging i helsetjenestene som gjelder vår gruppe. Vi er derfor svært fornøyd med at forslaget først og fremst baserer seg på å ivareta særlig fire sårbare grupper hvorav personer med psykisk uhelse er en av disse. Dette er en gruppe som ofte trenger tjenester innen flere områder av helsefelleskapet og da er det positivt at forslaget legger opp til at også fastleger, helseforetak og kommuner skal samarbeide til fordel for tjenestemottakeren.

Derimot er det behov for en systematisk og strukturell endring i denne praksisen for at den skal fungere. En tjenestemottaker kan ha sammensatte behov på tvers av ulike tjenester fra ulike tilbydere som fastlege, psykologtjenester, spesialisthelsetjenesten og kommunale tjenester, ofte samtidig. Oppfølgingen fra de ulike aktørene, slik den oppleves i dag, er mangelfull. Denne lovendringen vil bidra til juridisk dekning for samarbeid, men kommunene kan oppleve at sammensetningen av disse tjenestene kan bli ressurskrevende. Siden kommunene løftes opp til å bli en sidestilt aktør med helseforetakene er det viktig at de gis økonomisk støtte til å følge opp sin del av samarbeidet. Det er først og fremst kommunene og helseforetakene som skal planlegge, utvikle og gjennomføre tjenester i sine områder, men pasienter og

Side 1 av 2

tjenestemottakere må oppleve å få et godt tilbud i hele landet, og ikke bare i de kommuner som har ressurser til å følge opp tjenestene. Derfor er brukermedvirkning nødvendig i alle ledd av planlegging og utvikling for å sikre kvalitet i tjenestene over hele landet.

Brukermedvirkning

Mental Helse er enige med departementets inntrykk av at prosessene knyttet til inngåelse av samarbeidsavtalene ofte er mer preget av et ønske om å dele opp ansvaret enn av behovet for å ta et felles ansvar for pasientforløp som i sin natur går på tvers av helseforetak og kommuner. I tillegg er Mental Helse bekymret for om helseforetakene og kommunene har samme virkelighetsforståelse av hvilke pasienter som har samhandlingsbehov. Brukermedvirkning og involvering av fastleger og psykologer/behandlere vil være særlig viktig i planlegging og utvikling av tjenestetilbud og det må gjøres tidlig og gjennom hele planleggingsforløpet.

Mental Helse opplever at reell innflytelse på systemnivå er vanskelig å oppnå ettersom brukersiden praktisk talt uten unntak deltar i mindretall, ofte kommer sent inn i prosessene og oftest bare deltar i rådgivende arbeid. Ansatte erfaringskonsulenter eller ansatt med brukererfaring gir mulighet for avgrenset erfaringsbidrag i tjenestene. Praksis i disse stillingene er svært ulikt gjennomført både med hensyn til innhold, rolle og deltakelse i tjenestesystemene. Erfaringskonsulenter skal aldri erstatte brukerrepresentanter fra organisasjonene. Brukerrepresentanter må derfor involveres i alle ledd under tjenesteplanlegging og tjenesteutvikling.

Konklusjon

Mental Helse ønsker forslaget til lovendring om samhandling velkommen og støtter forslagets intensjoner. Derimot er det ønskelig at forslaget oppfølges med ressurser som gjør at tjenesteplanlegging og utvikling på tvers av aktører oppleves som lønnsomt. At parter blir partnere må gjelde i alle nivåer og brukermedvirkning må settes inn i alle ledd når alle helseforetak og kommuner skal inngå samarbeidsavtaler.

Med vennlig hilsen

Jill Arild
Landsleder

Linda Berg-Heggelund
Generalsekretær